

Ștefania Ciobanu
Irina Georgescu

Mihaela Cîrstea
Daniela Ioniță

Irina Iordan

Semestrul
I

Caiet de pregătire la Limba și literatura română

clasa a **IV**-a

Noțiuni
teoretice

Exerciții

Teste de
evaluare

În competiție
cu prietenii tăi

Conform ordinului MEN
nr. 5003 /02.12.2014

 SIGMA

Cuprins

1. Ne amintim!

Noțiuni teoretice.....	3
Acte de vorbire.....	3
Exerciții.....	4
<i>Zi de vară</i>	4
<i>Papucii gănsacului</i>	7
Test de evaluare predictivă.....	10

2. Învățăm din povești!

Noțiuni teoretice	
– Verbul	13
Acte de vorbire.....	14
Exerciții.....	15
<i>Ursul păcălit de vulpe</i>	15
<i>Cât valorează o perlă</i>	20
<i>Ploaia de stele</i>	24
<i>Coronița de rouă</i>	28
Exerciții recapitulative.....	33
Test de evaluare.....	34
În competiție cu prietenii tăi!.....	37

3. Portrete

Noțiuni teoretice	
– Substantivul • Adjectivul	38
Acte de vorbire.....	39
Exerciții.....	40
<i>Bunicul</i>	40
<i>Șoricelul alb</i>	46
<i>Prințul fericit</i>	50
<i>Băiatul calabrez</i>	54
Exerciții recapitulative.....	58
Test de evaluare.....	60
În competiție cu prietenii tăi!.....	63

4. Vers, rimă, ritm

Noțiuni teoretice	
– Pronumele	64
Acte de vorbire.....	64
Exerciții.....	65

<i>Freamăt de codru</i>	65
<i>Gerul</i>	69
<i>Furtuna primăverii</i>	72
<i>Lumină</i>	75
Exerciții recapitulative.....	79
Test de evaluare.....	80
În competiție cu prietenii tăi!.....	84

5. Ne informăm

Noțiuni teoretice	
– Textul nonliterar	85
Acte de vorbire.....	85
Exerciții.....	86
<i>Afișul</i>	86
<i>Cartea poștală</i>	89
<i>Invitația</i>	91
<i>E-mailul</i>	93
Test de evaluare.....	95
În competiție cu prietenii tăi!.....	99

6. Recapitulare semestrială

<i>Iarna pe uliță</i>	100
<i>Bunicul și nepotul</i>	104

7. Fișe de lectură

Noțiuni teoretice	
– Fabula	108
<i>Vulpea și strugurii</i>	108
<i>Cocoșul și vulpoiul</i>	111
Noțiuni teoretice	
– Poezia istorică	113
<i>Peneș Curcanul</i>	113
<i>Scrisoarea III</i>	116
Noțiuni teoretice	
– Textul narativ	118
<i>Sâmburele</i>	118
<i>Păsărica</i>	121

Răspunsuri	123
-------------------------	------------

Papucii gănsacului¹

- legendă -

Demult, demult, pe vremuri de mult uitate, găscanul avea în picioare niște papuci galbeni, foarte frumoși, parcă erau de aur. Și se mândrea cu ei, lucru mare!

Odată, găscanul nostru a vrut să treacă pe o punte, dar nu știu cum s-a întâmplat că a scăpat papucii în apă. Să fi văzut atunci jale și vaiete pe bietul găscan! Auzindu-l cum se jeluia, toate neamurile lui au alergat acolo să vadă ce-i.

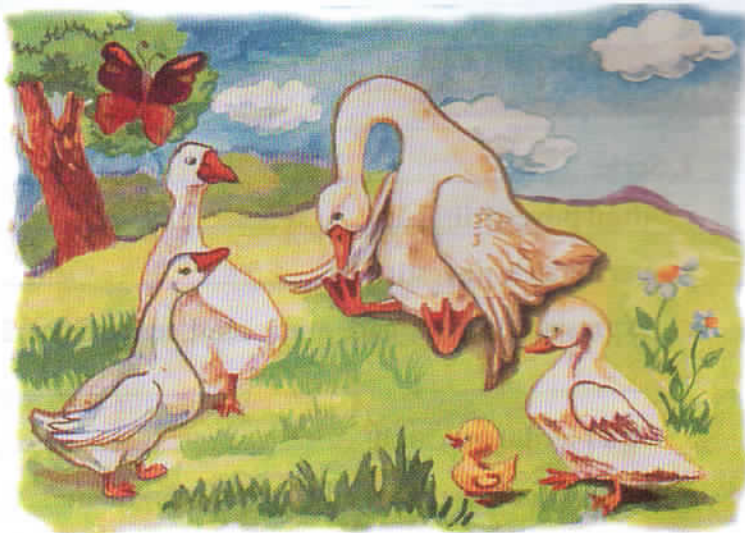
— Vai de mine și de mine, mi-au căzut papucii-n apă! striga găscanul în gura mare. Ssssăracul de mine, am rămas dessssculț! Ce mă fac eu acuma?!

Repede, repede, neamurile auzind așa săriră în apă, să-i caute papucii. Căutară ele „zi de vară până-n seară“, dar papucii nu-i găsiră nicăieri. Au venit atunci și rațele în ajutor; însă tot degeaba! Papucii nicăieri...

Și, din vremea aceea, se zice că rațele și găștele, când înoată, țin vara ciocul în apă și se cufundă ca să caute papucii găscanului. Iar dacă treci pe lângă un cârd de găște, în mod sigur, găscanul sâsâie, se ia după tine și te apucă cu ciocul de haină, de parcă ar vrea să te întrebe:

— Vaaaaai, n-ai găssssit papucii mei!? Sssspune-mi iute unde-mi sss-sunt papucii!!!

¹ gănsac = găscan

Vocabular

1. Scrie câte un cuvânt cu sens asemănător pentru: **punte**, **se jeluia**, **neamuri**.

2. Alcătuieste un enunț în care să folosești cuvântul **vremea** cu alt sens decât în textul citat.

3. Desparte în silabe cuvintele:

papuci _____

găscan _____

sâsâie _____

înoată _____

Înțelegerea textului

1. Numește o caracteristică a găscanului.

2. Extrage din textul dat două idei principale/secundare.

3. Exprimă, în 20–40 de cuvinte, propria opinie despre găscan și despre pierderea papucilor săi de aur.

Comunicare

1. Scrie:

- » titlul povestirii: _____
- » personajele povestirii: _____
- » expresia, din text, care arată când se desfășoară acțiunea: _____
- » ce a pierdut găscanul: _____
- » propoziția exclamativă din primul fragment: _____
- » expresia, din text, care arată cât timp au căutat găștele papucii: _____
- » cuvintele care redau acțiunile pe care le face găscanul când te întâlnești cu el: _____
- » a doua întrebare a găscanului: _____

2. Exprimă-ți părerea, în două–trei enunțuri, despre întâmplarea din text!

Limbă română

1. Transcrie, din text, un verb, un substantiv, un adjectiv și un pronume.

2. Găsește intrusul și încercuiește-l!

gâscan jale vaiete cărd nicăieri

3. Rescrie secvența următoare, transformând substantivele de la numărul plural la numărul singular:

Se zice că rațele și găștele țin vara ciocurile în apă și se cufundă ca să caute papucii găscanului.

4. Notează, în tabelul următor, verbele din al doilea alineat al textului.

Singular:

Plural:

5. Scrie adjective potrivite pentru următoarele substantive:

gâscan _____ **seară** _____

vară _____ **vreme** _____

6. Scrie un scurt dialog, de 30–40 de cuvinte, în care să îți imaginezi discuția dintre un copil și găscanul din poveste.

Să scriem corect!

1. Alcătuieste câte un enunț în care să folosești corect formele **sa** și **s-a**.

2. Încercuiește forma corectă a cuvintelor din următoarele enunțuri:

a. Am mers peste multe **mări** / **mării** și **țări** / **țării**. b. Eu **zâmbi** / **zâmbii** colegilor mei.

c. Tu **ști** / **știi** cel mai bine povestea lui Ion Creangă.

Test de evaluare predictivă

Musafirul

după Emil Gârleanu

În lungul câmpiei arse, pustii, se înalță doar un singur pâlcc de sălcii ce ocrotesc, sub umbra deasă a crengilor despletite, un izvor din care și ele își sug viața. Izvorul curge subțire, întinzând în față, ca pe o năframă, o baltă mică, pe care, uneori, o împunge, ca un ac de aur, câte o rază de soare. În frunzișul sălciilor acestora se strâng stoluri întregi de păsări, de stau ziulica întreagă să se adăpostească de căldura cotropitoare. Privighetori, scatii, măcălendri, sticleți, floreni, câte și mai câte alte neamuri de zburătoare, toate își găsesc aici sălașul¹. E un ciripit, un piruit, spre seară, de te crezi în rai. Nimeni altcineva nu calcă sub acest umbrar singuratic. Și păsările trăiesc ca-n împărăția lor...

Azi e o zi înăbușitoare. E în iulie. Aerul undulează, pare că-i răsuflatul pământului ostenit de alergătura lui prin haos. Păsările coboară în fiecare clipă să ia în gură câte o picătură de apă din izvorul rece care se prelinge, argintiu, în ciuda arșitei. Din pricina dogoarei², mlaștinile sunt uscate peste tot. Și bietul viețuitor se topea; amețit de căldură, o luă într-un noroc înainte, încotro l-o duce soarta.

¹ sălaș – adăpost

² dogoare – căldura soarelui, arșiță

Și, când se credea pierdut, zări cu ochii lui mici, roșii, fără de gene, cu ochii lui cei îngropați în grăsimia capului, pâlcul ademenitor de sălcii. Îndată și-a îndreptat râtul spre ele, cum își îndreaptă luntrea botul spre țârm, și-o porni într-acolo. Când a ajuns și-a dat de baltă, se repezi, nebun de bucurie, gonind păsările, care zburară înfricoșate. Se afundă, până la urechi, în baltă, apoi închise ochii, răsufând cu poftă aerul răcoritor. O libelulă sosi, zburând zglobie, și, crezând că deasupra apei e o floare, se lăsă, ușoară, pe râtul trandafiriu. O înfiorare dulce, neînțeles de plăcută, gădilă sufletul musafirului pentru întâia dată în viața lui, și, fericit la culme, prinse a guița lung și ascuțit. Libelula, văzând că se înșelase, zbură, înfricoșată. Iar păsările ascultară cât ascultară zgomotul acesta, apoi, toate, într-un gând, împânziră, care-ncotro, largul câmpiei încropite³.

³ încropite – fierbinți

Rezolvă cerințele următoare pe baza celor citite!

- Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. Care este personajul acestei povestiri?
A. privighetorile B. porcul C. scatiile D. libelula
- Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. În ce lună se petrece acțiunea?
A. martie B. aprilie C. iulie D. septembrie
- Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. Unde are loc întâmplarea?
A. în pădure B. pe lac C. la câmpie D. acasă
- Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. În frunzișul sălciilor păsările stau ascunse ...
A. dis-de-dimineată B. toată noaptea C. pe înserat D. ziulica întreagă
- Citește propozițiile referitoare la evenimentele desfășurate în povestire.
 - În căldura prânzului, o mulțime de păsări își găsesc adăpostul sub sălcii.
 - Se afundă fericit în baltă.
 - Din arșița zilei apare un musafir.
 - O libelulă se așază pe râtul porcului.
 - Musafirul sperie vietățile guițând disperat.
 - Izvorul este ocrotit de pâlcul de sălcii.

Încercuiește litera corespunzătoare ordinii corecte a evenimentelor din povestire.

- A. 6, 1, 3, 2, 4, 5 B. 1, 2, 3, 4, 5, 6
C. 3, 4, 5, 6, 2, 1 D. 6, 1, 3, 2, 5, 4

6. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. De ce a zburat libelula înfricoșată?

- A. a început să plouă B. s-a speriat de ființa din baltă
C. s-a apropiat de apă D. a alungat-o o pasăre

7. Citește următoarele enunțuri. Bifează ADEVĂRAT, dacă răspunsul este adevărat sau FALS, dacă răspunsul este fals.

- A. Musafirul s-a aruncat fericit în balta răcoroasă. ADEVĂRAT FALS
B. Libelula se considera musafirul bălții. ADEVĂRAT FALS

8. Completează propozițiile cu literele corespunzătoare informațiilor din text.

- _____ se afundă, până la urechi, în _____, apoi închise ochii, răsufând cu poftă aerul _____.
A. musafirul B. lupul C. baltă D. răcoritor E. coada

9. Realizează corespondența dintre personajul din poveste și enunțul care se referă la el.

păsările	<i>prinse a guița lung și ascuțit</i>
porcul	<i>sosi, zburând zglobie</i>
libelula	<i>se adăpostesc de căldura cotropitoare</i>

10. Ce cuvânt crezi că nu îl caracterizează pe musafir?

- A. politicos B. înțelept C. îndrăzneț D. fericit

11. Alege varianta corectă pentru expresia: *se repezi, nebun de bucurie*.

- A. se repezi îngrozit B. se repezi fericit

12. Identifică în textul următor câte un substantiv, un adjectiv și un verb.

Se afundă, până la urechi, în baltă, apoi închise ochii, răsufând cu poftă aerul răcoritor.

Completează în tabel aceste părți de vorbire.

Substantiv:

Adjectiv:

Verb:

13. Transcrie din fragmentul marcat ce soluție salvatoare a găsit musafirul pentru a scăpa de arșița zilei.

14. Cum ai fi procedat dacă ai fi fost în locul musafirului? Argumentează.

15. Alege răspunsurile potrivite. Ce cuvinte descriu cel mai bine starea musafirului aflat în balta răcoroasă?

- A. bucurie B. ură C. ușurare D. extaz

16. Citește în textul marcat despre comportamentul porcului. Scrie-i o recomandare, ținând cont de aceste informații.

FELICITĂRI, AI AJUNS LA SFÂRȘITUL TESTULUI!

Iarna pe uliță

de George Coșbuc

A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Și pe râu e numai fum.
Vântu-i liniștit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe drum.

Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vin țipând
Și se-mping și sar râzând;
Prin zăpadă fac mătăanii;
Vrând-nevrând.

Gură fac ca roata morii;
Și de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se gâlcesc

Vrăbii gureșe, când norii
Ploi vestesc.

Cei mai mari acum, din sfadă,
Stau pe-ncăierate puși;
Cei mai mici, de foame-aduși,
Se scâncesc și plâng grămadă
Pe la uși.

Colo-n colț acum răsare
Un copil, al nu știu cui,
Largi de-un cot sunt pașii lui,
Iar el mic, căci pe cărare
Parcă nu-i.

Haina-i măturând pământul
Și-o târăște-abia, abia:
Cinci ca el încap în ea,
Să mai bată, soro, vântul
Dac-o vrea!
[...]

Vocabular

1. Scrie câte un cuvânt cu același sens pentru: *a stat, drum, se gălcevesc, cărare.*

2. Scrie câte un cuvânt cu sens opus pentru: *a început, apus, gureșe, plâng.*

3. Alcătuieste enunțuri în care cuvântul *grămadă* să aibă două înțelesuri diferite.

4. Notează sensul cuvântului *coastă* din următoarele enunțuri:

a. El și-a rupt o *coastă*.

b. *Coasta* se înălța în zare.

c. Ne plimbam pe *coasta* mării.

5. Desparte în silabe cuvintele:

răzbunat

năvalnic

roata

vrăbii

Înțelegerea textului

1. Încercuiește, în lista de mai jos, o atitudine/o stare de spirit pe care ți-a produs-o lectura poeziei:

bucurie liniște curiozitate exaltare melancolie
agitație somnolență șoc indiferență speranță încântare

2. Transcrie, din primele două strofe ale textului dat, un substantiv, un adjectiv și un verb.

3. Notează în două enunțuri ce stare îți evocă strofa a treia a poeziei.

4. Motivează, într-un text de 20–40 de cuvinte (două–patru rânduri), alegerea făcută la exercițiul 1.

1. Citește poezia și scrie:

- » autorul poeziei: _____
- » numărul strofelor: _____
- » numărul versurilor din fiecare strofă: _____
- » cuvintele din strofa a treia care rimează: _____
- » măsura versurilor _____
- » expresiile care arată vremea și anotimpul: *A-nceput de ieri să cadă câte-un fulg,* _____

2. Înlocuiește ortogramele, folosind cuvintele potrivite:

a-nceput _____ *se-mping* _____

pe-ncăierate _____ *colo-n* _____

Ce observi? _____

3. Explică expresia: **Prin zăpadă fac mătâni.**

4. Argumentează, în câteva enunțuri, titlul poeziei.

5. Ce emoții/sentimente îți trezesc versurile poeziei? Motivează răspunsul.

6. Memorează o strofă din poezie.

Limbă română

1. Precizați ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate:

- a. Cei mai mari acum, din sfadă, _____
- b. Stau pe-ncăierate puși; _____
- c. Cei mai mici, de foame-aduși, _____
- d. Se scâncesc și plâng grămadă _____
- e. Pe la uși. _____

2. Transcrie, din textul dat, un substantiv la genul masculin și un substantiv la genul neutru.

3. Alcătuieste o propoziție în care verbul **a mătura** să fie la persoana a II-a, numărul singular, timpul trecut.

4. Completați spațiile punctate după modelul dat:

Model: copii veseli – copiii veseli – veselii copii

fulgi zglobii – _____

– _____

pași largi – _____

– _____

sate îndepărtate – _____

– _____

cărări înguste – _____

– _____

Să scriem corect!

1. Alcătuieste enunțuri în care să folosești formele: **s-au** / **sau**, **sar** / **s-ar**, **de-a** / **dea**.

2. Încercuiește forma corectă a cuvintelor din următoarele enunțuri:

a. Am văzut multe **sate** / **sațuri** izolate.

b. Niște **copii** / **copiii** sunt la săniuș.

c. Clanța **ușei** / **ușii** s-a stricat.

d. Băiatul s-a lovit la **coate** / **coți**.